

Bedrijfseffecten Wets- voorstel Reprorecht

Den Haag, 3 augustus 2000

Colofon

Projectnummer: **9230/44470538**

Auteurs: Sjoukje Alta
Rob Hoffius
John Kootstra

B&A Groep Beleidsonderzoek & -Advies bv
Louis Couperusplein 2
Postbus 829
2501 CV Den Haag
(T) 070 - 302 9500
(F) 070 - 302 9501
e-mail: info@bagroep.nl
http: www.bagroep.nl

© Copyright B&A Groep Beleidsonderzoek & -Advies bv 2000.
Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt door
middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze dan ook zonder vooraf-
gaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

03-08-00 10:54

Inhoudsopgave

1. Inleiding 5

- 1.1 Achtergrond 5
- 1.2 Inhoud van de nieuwe regeling 5
- 1.3 Bedrijfs Effecten Toets 6
- 1.4 Onderzoekopzet 7
- 1.5 Leeswijzer 8

2. Verkenning reprorechtelijk kopiëren bij bedrijven 9

- 2.1 Kwantificering reprorechtelijk kopiëren 9
- 2.2 Aandacht voor het reprorechtelijk kopiëren 10
- 2.3 De situatie bij de overheid en in andere landen 12

3. De toekomstige praktijk voor het bedrijfsleven 15

- 3.1 Methoden voor het verzamelen van informatie 15
- 3.2 Onderzoek bij bedrijven 16
- 3.3 Methode 1: doorgeven aantal fotokopieën 18
- 3.4 Methode 2: doorgeven aantal werknemers 23
- 3.5 Doorgeven aantal reprorechtelijke kopieën 25
- 3.6 Methode 3: handmatig of semi-automatisch bijhouden reprorechtelijke kopieën 26
- 3.7 Methode 4: Herkenning door het apparaat 30
- 3.8 Rechtstreekse afspraken met uitgevers 31
- 3.9 Overige reacties bedrijven 32

4. Conclusies 33

- 4.1 Algemeen 33
- 4.2 Administratieve belasting bedrijfsleven 34
- 4.3 Tot slot 36

Bijlage 1: Respondenten 37

1. Inleiding

1.1 Achtergrond

De bescherming van het auteursrecht is in Nederland in 1912 vastgelegd in de Auteurswet. De plicht tot betaling van een vergoeding voor het kopiëren van auteursrechtelijke werken is sinds 1974 in de Auteurswet opgenomen. De indertijd opgenomen regelingen hieromtrent bleken echter in de praktijk moeilijk toepasbaar. In 1992 is daarom een wetsvoorstel ingediend dat de toepasbaarheid en handhaafbaarheid van de regeling zou moeten vergroten. Dit wetsvoorstel is indertijd door de Eerste Kamer afgewezen, voornamelijk omdat in het wetsvoorstel de bewijslast voor het aantal gemaakte kopieën van auteursrechtelijk beschermde werken eenzijdig bij het bedrijfsleven kwam te liggen.

Dit voorstel is in juli 1999 in de Ministerraad besproken, waar de afspraak is gemaakt dat een nieuwe bedrijfseffectentoets zou worden uitgevoerd. De bedoeling is dat het voorstel na het uitvoeren de toets wederom in de Ministerraad wordt behandeld.

1.2 Inhoud van de nieuwe regeling

De nieuwe regeling heft een aantal ongerijmdheden uit de bestaande regelingen op. De bedoeling is het afdragen van vergoedingen door het bedrijfsleven voor het fotokopiëren van beschermde werken soepel te regelen. Door de overheidssectoren wordt overigens al enige jaren gewerkt met vaste afspraken over vergoedingen die worden afgedragen voor het fotokopiëren van auteursrechtelijk beschermd materiaal. Deze vergoedingen worden afgedragen aan de Stichting Reprorecht, waarin de rechthebbenden (uitgevers, auteurs, illustratoren enzovoorts) zijn verenigd.

De nieuwe wettelijke regeling gaat over het vereenvoudigen van werken met behulp van fotokopieerapparaten of vergelijkbare technieken. Het elektronisch kopiëren valt buiten de regeling. Onder elektronisch kopiëren wordt verstaan: het gehele complex van opslaan van beschermd materiaal in het geheugen van een computer en het beschikbaar stellen van dat opgeslagen materiaal hetzij in digitale, hetzij in andere vorm.

De nieuwe regeling is van toepassing op artikelen uit tijdschriften, dag-, week- en nieuwsbladen, en op (kleine delen van) boeken en bladmuziek. Tekeningen en foto's vallen ook onder de regeling. De hoogte van de vergoeding kan worden vastgesteld op bijvoorbeeld 0,10 cent per gekopieerde auteursrechtelijke relevante pagina. Het maken van kopieën door personen voor eigen gebruik blijft toegestaan, echter alleen als dit op geen enkele manier gerelateerd is aan het werk of het beroep.

Het geldt dat de rechthebbenden toekomt, zal net als onder de bestaande regeling het geval is, geïnd worden door een daartoe aan te wijzen incasso-organisatie. De positie van de incasso-organisatie wordt wettelijk geregeld. Het werken met een incasso-organisatie heeft onder meer tot doel de administratieve lasten voor de betalingsplichtigen zoveel mogelijk te beperken.

Bedrijven en andere kopieerders worden in de nieuwe regeling verplicht het totale aantal kopieën dat zij op jaarbasis maken op te geven aan de incasso-organisatie. Het is dan aan de partijen zelf (kopieerders en de incasso-organisatie) om onderling uit te maken welk gedeelte auteursrechtelijk (en dus vergoedingsplichtig) relevant is. Instellingen, bedrijven en andere organisaties die kleine hoeveelheden fotokopieën maken worden in de nieuwe regeling ontzien. De ondergrens van het aantal gemaakte fotokopieën is nog niet precies vastgesteld. Vooralsnog wordt gedacht aan een aantal van 50.000 kopieën per jaar.

De nieuwe regeling laat nadrukkelijk ruimte voor het maken van directe afspraken tussen rechthebbenden en kopieerders. Deze mogelijkheid (zonder inschakeling van de incasso-organisatie) kan bijvoorbeeld van toepassing zijn op grote uitgeverij die met een bibliotheek meeromvattende afspraken willen maken over door deze uitgeverij gepubliceerde werken.

1.3 Bedrijfs Effecten Toets

In opdracht van de Stichting Reprerecht en VNO-NCW wordt een groot onderzoek uitgevoerd naar de omvang en de aard van het fotokopiëren van beschermde werken in het bedrijfsleven. De resultaten van dit onderzoek zullen in 2001 beschikbaar zijn. Naar verwachting zullen er op basis van dit onderzoek centrale afspraken op brancheniveau kunnen worden gemaakt over de vergoedingen die individuele bedrijven aan de Stichting Reprerecht betalen voor het fotokopiëren van auteursrechtelijk beschermde werken.

De ministeries van Justitie en Economische Zaken zijn momenteel echter reeds geïnteresseerd in de mogelijke effecten die het wetsvoorstel Reprerecht kan hebben voor het bedrijfsleven. Hierbij gaat het met name om de situatie die kan ontstaan als collectieve afspraken op brancheniveau over de af te dragen vergoedingen niet van de grond komen. In dat geval zullen individuele bedrijven afspraken moeten maken met de Stichting Reprerecht.

6

Voor het onderdeel van de Bedrijfs Effecten Toets van het Wetsvoorstel Reprerecht waarvan in deze rapportage verslag wordt gedaan, is door de opdrachtgevers de centrale vraagstelling als volgt geformuleerd:

Wat is de verwachte administratieve belasting voor het Nederlandse bedrijfsleven, rekening houdend met het slechts denkbare scenario te weten dat een bedrijf onvrijwillig individueel wordt belast met de uitvoering van de regelgeving?

Over de hoeveelheid kopieën die in verschillende bedrijfssectoren worden gemaakt zijn nauwelijks gegevens bekend, laat staan over het aandeel auteursrechtelijk beschermde kopieën. Dergelijke gegevens zullen, zoals eerder vermeld, moeten komen uit het grote onderzoek dat in opdracht van de Stichting Reprerecht en VNO/NCW wordt verricht. De focus van de Bedrijfs Effecten Toets zal daarom moeten liggen bij een kwalitatieve benadering van de problematiek. In eerste instantie zal een inschatting moeten worden gemaakt voor welke bedrijven de problematiek speelt. Hierbij kan worden nagegaan wat voor soort eigen registratie deze bedrijven bij zouden kunnen houden, en welke kosten dergelijke registraties met zich mee brengen. De landelijke betekenis van deze gegevens zal daarna slechts indicatief kunnen worden aangegeven.

1.4 Onderzoekopzet

De onderzoekopzet van de Bedrijfs Effecten Toets bestaat uit de volgende onderdelen:

- Literatuur- en Internet-search
- Interviews deskundigen
- Interviews vertegenwoordigers bedrijfsleven
- Ontwikkelen methoden
- Observaties bedrijven.

De verschillende onderdelen van de onderzoekopzet zullen hieronder worden toegelicht.

Literatuur- en Internetsearch

Ten eerste hebben wij ons met de regelingen omtrent het reprerecht verder vertrouwd gemaakt, waaronder die van het nieuwe wetsvoorstel. Daarnaast is via een literatuur en Internet gezocht naar ervaringen die met soortgelijke regelingen in Nederland en in andere Europese landen is opgedaan.

Interviews met deskundigen

Deze deskundigen zijn medewerkers van de bij dit onderzoek betrokken ministeries, Justitie en Economische Zaken, medewerkers van de Stichting Reprerecht, een bestuurslid van de Stichting Reprerecht afkomstig uit de wereld van de uitgeverijen en tenslotte een medewerker van de overkoepelende organisatie van producenten van kopieerapparaten, de ICT.

Interviews met vertegenwoordigers van het bedrijfsleven

Dit betreft medewerkers van VNO/NCW (opdrachtgever van het grote onderzoek naar reprerechtplichtig kopiëren), MKB Nederland en een viertal brancheorganisaties.

Ontwikkelen methoden

Op basis van informatie uit de hiervoor genoemde onderzoeksonderdelen zijn methoden ontwikkeld volgens welke bedrijven afspraken kunnen maken met de Stichting Reprerecht over het afdragen van vergoedingen voor het reprerechtplichtig kopiëren

Observaties

Tot slot zijn 14 bedrijven bezocht waarvan bekend was dat zij in grote hoeveelheden kopiëren om na te gaan hoe het kopiëren binnen de bedrijven georganiseerd is, aan welke methoden voor het regelen van de afdracht aan de Stichting Reprerecht men wil en kan meewerken en welke kosten daaraan verbonden zijn.

1.5 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 wordt verkend wat bekend is over het reprerechtplichtig kopiëren in Nederland en welke problemen zich daarbij voor kunnen doen. Tevens wordt nagegaan welke methoden voor afdracht van vergoedingen er reeds in Nederland en in andere landen worden gehanteerd.

In hoofdstuk 3 worden vervolgens methoden gepresenteerd volgens welke de hoogte van de verschuldigde afdracht vastgesteld zou kunnen worden. Vervolgens wordt gerapporteerd wat de reactie van de bezochte bedrijven is op de verschillende methoden, waarbij de nadruk ligt op de uitvoerbaarheid, handhaafbaarheid, en nauwkeurigheid van de methoden en de ermee gepaard gaande (investerings- en administratieve) kosten voor het bedrijfsleven.

In hoofdstuk 4 worden de conclusies uit het onderzoek gepresenteerd.

2. Verkenning reprorechtplichtig kopiëren bij bedrijven

2.1 Kwantificering reprorechtplichtig kopiëren

Van de ICT (vereniging van producenten van kopieerapparaten) ontvingen wij enige gegevens over de omvang van het fotokopiëren in Nederland. In totaal staan er in Nederland 385.000 fotokopieerapparaten. Dit aantal is inclusief circa 20.000 multifunctionele laserprinters, oftewel apparaten die naast fotokopiëren ook kunnen printen en/of faxen.

Bij bovengenoemd aantal zijn niet opgenomen de multifunctionele inktjetprinters. Deze apparaten worden voornamelijk gebruikt om te printen maar kunnen ook voor kopiëren worden gebruikt. Jaarlijks worden naar schatting circa 30.000 van deze apparaten geplaatst.

Overigens is het grootste gedeelte van de apparatuur op lease-basis bij de bedrijven geplaatst.

Het totaal kopeervolume in Nederland over 1998 bedroeg volgens de ICT 26,5 miljard afdrukken. Het totale kopeervolume kan in de volgende segmenten verdeeld worden:

Tabel 2.1 Onderverdeling kopeervolume naar sectoren 1998, gegevens afkomstig van de ICT (vereniging van producenten van kopieerapparaten)

Sector	Percentage van kopeervolume
Overheid	28%
Handel	18%
Diensten	17%
Industrie	11%
Banken en verzekeringen	10%
Transport	4%
Overig	12%
Totaal	100%

Over het totale bedrag aan reprovergoedingen die het bedrijfsleven zou moeten betalen kunnen slechts zeer grove schattingen worden gemaakt. De Stichting Reprorecht schat dat ongeveer 3% van de kopieën in het bedrijfsleven reprorechtplichtig is, hetgeen uitgaande van een vergoeding van 10 cent per kopie en een op bovenstaande tabel gebaseerd aantal van 19 miljard kopieën (72% van 26,5 miljard) op een totaalbedrag van 57 miljoen gulden zou komen¹.

¹ Deze rekensom is niet helemaal correct, aangezien in het totale kopeervolume ook een onbekend deel kopiëren voor privé-gebruik is opgenomen, dat plaatsvindt bij bijvoorbeeld copy-shops of vrij toegankelijke kopieerapparaten bij supermarkten postkantoren enzovoorts. Hierdoor zal het totale kopeervolume voor het bedrijfsleven iets overschat worden.

Een andere rekensom is gebaseerd op de inning bij de overheid. De Stichting Reprorecht int bij de overheid circa 11 miljoen gulden. Hierbij is inbegrepen dat 'kleine' kopieerders buiten beschouwing blijven en er regelmatig overeenkomsten worden gesloten met grote kopieerders, of groepen van kopieerders, waarbij korting wordt gegeven. Uitgaande van een vergoeding van 11 miljoen voor het overheidsaandeel van 28% van het kopieervolume betekent dit een totaal bedrag van 39 miljoen voor 100% van het kopieervolume. Hiervan zou dan 28 miljoen voor rekening van het bedrijfsleven komen als vergoeding voor het fotokopiëren van auteursrechtelijk beschermde materialen. In deze rekenwijze wordt er van uitgegaan dat het aandeel reprorechtplichtige kopieën bij het bedrijfsleven even hoog ligt als bij de overheid.

Het grote onderzoek naar reprorechtplichtig kopiëren, dat in opdracht van de Stichting Reprorecht en VNO/NCW wordt uitgevoerd, zal uitsluitsel moeten geven over het werkelijkheidsgehalte van bovenstaande schattingen.

Op basis van interviews met deskundigen en (internationaal) literatuuronderzoek is duidelijk geworden dat het reprorechtplichtig kopiëren voornamelijk voor zal komen bij bedrijven die werken op een hoog kennisniveau en bedrijven die voorzien zijn van staffuncties op het gebied van research of marketing.

De sectoren in het bedrijfsleven waarin voornamelijk reprorechtplichtig gekopieerd zal worden zijn:

Industrie

Chemische industrie
Farmaceutische industrie
Elektrotechnische industrie
Overige industrie met afdeling Research & Development

Dienstverlening

Banken
Verzekeringen
Advocatuur
IT bedrijven
Ingenieursbureaus
Onderzoeksbureaus
Trainings- en adviesbureaus

10

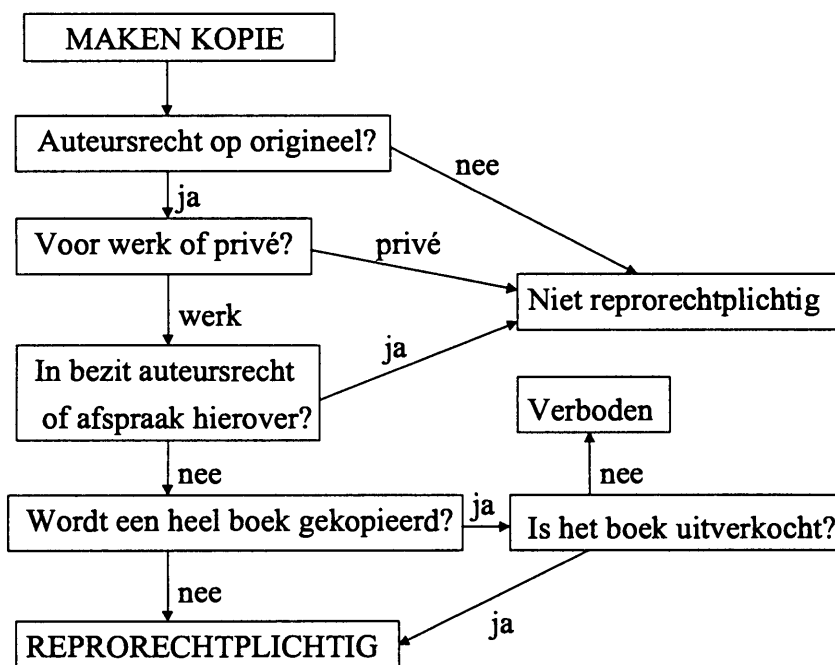
2.2 Aandacht voor het reprorechtplichtig kopiëren

Bij onze rondgang langs de werkgeversorganisaties en brancheorganisaties viel op dat het onderwerp reprorecht nauwelijks leeft bij deze organisaties. Het bleek moeilijk contactpersonen te vinden die specifiek op de hoogte zijn van de praktijk op dit gebied, en men bereid zich niet of nauwelijks voor op het wetsvoorstel. Het onderwerp reprorecht heeft, ook na ons contact, geen prioriteit voor de organisaties.

Doorgaans wordt het feit dat het bedrijfsleven moet betalen voor het kopiëren van auteursrechtelijk beschermde werken niet bestreden. Wel moet beseft worden dat er in feite de afgelopen jaren een situatie bestaan heeft waarin deze activiteit in de praktijk gratis kon worden uitgevoerd, al was dit niet legaal. Men beseft derhalve wel dat er geen bezwaar tegen betaling kan worden gemaakt, maar is niet van zins veel moeite te doen (c.q. veel te investeren) om het innen van deze gelden te vergemakkelijken.

De onvrede met de nieuwe situatie wordt vaak geuit door kritiek te hebben op het wetsvoorstel. Enerzijds richt deze kritiek zich op het feit dat bedrijven actief mee zouden moeten werken aan het vaststellen van het bedrag dat men verschuldigd is. Men twijfelt hierbij dan ook aan de fraudegevoeligheid van dergelijke systemen. Anderzijds is de kritiek dat het wetsvoorstel 'ouderwets' is: het kopiëren van documenten op een andere wijze dan fotokopiëren heeft de laatste jaren een grote vlucht genomen, en zal naar verwachting steeds belangrijker worden. Het gaat hier bijvoorbeeld om het scannen en elektronisch opslaan van materiaal, het uitprinten van auteursrechtelijk beschermd materiaal dat men op het Internet heeft aange-troffen en het zonder gebruikerslicenties uitgevers en bedrijven digitaal gebruiken en/of kopiëren van materiaal. Dergelijke vormen van kopiëren vallen niet onder het wetsvoorstel.

In de bedrijven is er doorgaans ook niet veel aandacht voor het reproprechtplichtig kopiëren. In de praktijk is het ook niet altijd goed mogelijk vast te stellen of een in het bedrijfsleven gemaakte fotokopie reproprechtplichtig is. Dit heeft met meer te maken dan alleen het feit of het origineel door het auteursrecht beschermd wordt. De volgende beslisboom geeft hier een overzicht van:

Bovenstaande figuur is vrij complex. In feite is de figuur echter nog gesimplificeerd omdat er nog twee zaken toegevoegd zouden kunnen worden:

- In hoeverre zijn bedrijven aansprakelijk voor binnen het bedrijf, al dan niet met toestemming van het bedrijf, door werknemers voor privé-gebruik gemaakte kopieën (deze zijn overigens niet reprorechtplichtig als er een kopie gemaakt wordt die voor louter voor privé-studiedoeleinden gebruikt wordt)?
- In hoeverre zijn bedrijven verantwoordelijk voor door werknemers, al dan niet met medeweten van het bedrijf, buiten het bedrijf gemaakte kopieën? (Een voorbeeld hiervan uit de praktijk: een muziekschool verbiedt het kopiëren van bladmuziek binnen de schoolmuren en wenst derhalve ook geen afdracht aan de Stichting Bladmuziek te doen over door de school gemaakte kopieën. De docenten kopiëren echter op eigen initiatief bladmuziek buiten de school en delen deze aan de leerlingen uit, al dan niet tegen betaling.)

De beslissing of een kopie reprorechtplichtig is blijkt dus niet altijd een eenvoudige zaak te zijn. In de praktijk blijkt ook nog vaak dat het origineel waarvan gekopieerd wordt zelf een kopie is, waarbij niet altijd het gedeelte aanwezig is waarin al dan niet het auteursrecht geclaimd wordt.

2.3 De situatie bij de overheid en in andere landen

Met verschillende overheidssectoren (o.a. scholen, universiteiten, ministeries en gemeenten) heeft de Stichting Reprorecht reeds overeenstemming over de afdracht van de verschuldigde gelden voor het reprorechtplichtig fotokopiëren. Deze afspraken zijn tot stand gekomen op basis van onderzoeken die op initiatief van de Stichting Reprorecht in de betreffende sectoren zijn verricht. In deze onderzoeken is het aantal reprorechtplichtige fotokopieën vastgesteld, gerelateerd aan bepaalde kenmerken van instellingen uit de sectoren. Vervolgens is in onderhandelingen bepaald welke vergoeding de sectoren aan de Stichting Reprorecht afdragen.

Een enigszins vergelijkbaar systeem is de vergoeding voor het afspelen van muziek in bedrijfsruimtes. De BUMA/Stemra sluit hiervoor contracten af met individuele bedrijven, waarbij op basis van de omvang van de ruimte en het gemiddeld aantal bezoekers de jaarlijkse afdracht wordt bepaald.

Het fotokopiëren van auteursrechtelijk beschermd materiaal heeft sinds de opkomst van de fotokopieerapparaten in de jaren '70 van de vorige eeuw een grote vlucht genomen. Naar schatting van de Noorse zusterorganisatie van de Stichting Reprorecht, de Kopinor, worden er jaarlijks wereldwijd 300 miljard fotokopieën van auteursrechtelijk beschermde werken gemaakt.²

Over het percentage auteursrechtelijk beschermde werken op het totaal aantal kopieën bestaan veel verschillende cijfers³. Bij een onderzoek in Noorwegen over 1994 bleek dit voor gemeentelijke en provinciale overheden 4,7%. Uit een ander onderzoek in Noorwegen dat louter op het bedrijfsleven was gericht kwam een percentage van 5,7%. Een onderzoek in Engeland in 1987/1988 leverde een aandeel

² Kopinor, www.kopinor.no februari 2000

³ idem.

van 8% kopieën van auteursrechtelijk beschermd materiaal op voor de Engelse handel en industrie. Een Japans onderzoek in 1987 leverde een aandeel van 12,7% voor de plaatselijke informatie-industrie op. Een Fins onderzoek in hetzelfde jaar toonde een aandeel van 8,5% voor het plaatselijke bedrijfsleven aan.

Het Nederlandse systeem dat voor de overheidssectoren wordt gehanteerd (op basis van onderzoek parameters vaststellen voor individuele instellingen en vervolgens tot afspraken komen) wordt veel gehanteerd in andere landen, ook voor het bedrijfsleven.

In het Groot Brittannië werkt men met licenties voor het maken van reproplichtige kopieën, die verleend worden door het Copyright Licensing Agency (CLA). Deze organisatie heeft diverse contactpersonen en -adressen voor verschillende soorten kopieën. Ook is men actief met het verspreiden van een telefoonnummer van een 'kliklijn' waar burgers illegale kopieeractiviteiten kunnen melden.

In de Verenigde Staten wordt, evenals in Groot Brittannië, gewerkt met een systeem van zelfmelding aan de instanties van rechthebbenden door degene die kopieert.

In enkele landen wordt gewerkt met een heffing op het papier voor kopieermachines. Deze heffing is vergelijkbaar met de Nederlandse heffing op onbespeelde cassettebandjes en CD's. Bij dit systeem wordt er van uitgegaan dat een gedeelte van het papier gebruikt wordt voor het maken van reproplichtplichtige kopieën en wordt hierop een vaste vergoeding per bladzijde gekocht papier berekend. Het nadeel van dit systeem is dat het papier dat voor fotokopiëren wordt gebruikt ook voor andere doeleinden wordt gebruikt (printen, faxen) zodat hiermee een onzui-vere heffing ontstaat die in het nadeel is van diegenen die een relatief klein deel van het papier gebruiken voor het fotokopiëren.

Een soortgelijk systeem is een heffing op (het bezit van) kopieerapparaten. Dit gebeurt in Duitsland, België en Frankrijk. In de eerste twee landen geschiedt dit in combinatie met een paginaheffing. Een paginaheffing is verder te vinden in landen als Groot Brittannië (zie hierboven) en Noorwegen.

3. De toekomstige praktijk voor het bedrijfsleven

3.1 Methoden voor het verzamelen van informatie

In het wetsvoorstel Reprorecht is geregeld dat bedrijven verplicht zijn het totaal aantal gemaakte fotokopieën te verstrekken aan de instantie die het geld int. De Stichting Reprorecht is bevoegd is om een percentage reprorechtplichtige kopieën vast te stellen. De te betalen vergoeding dient vervolgens aan de hand van deze combinatie te worden vastgesteld.

Het beleid van de wetgever is er op gericht dat de Stichting Reprorecht op centraal niveau (bijvoorbeeld met brancheorganisaties) afspraken met bedrijven kan maken over de wijze van vaststellen van de door individuele bedrijven af te dragen vergoedingen.

De kernvraag van dit onderzoek is echter gericht op de situatie waarin dergelijke afspraken niet van de grond komen, en bedrijven individueel met de Stichting Reprorecht tot een overeenkomst over de af te dragen vergoeding dienen te komen. Van belang daarbij is welke kosten bedrijven in een dergelijk geval dienen te maken.

Voor deze situatie hebben wij, op basis van informatie van respondenten en een literatuurstudie, een aantal mogelijke methoden voor informatieverzameling ontworpen. Deze methoden zijn in het kort:

1. Bedrijven verstrekken de Stichting Reprorecht het totaal aantal kopieën dat men jaarlijks maakt, op grond van de aard van het bedrijf laat de Stichting Reprorecht hier een sectorspecifiek percentage op los om te komen tot het aantal gemaakte reprorechtplichtige kopieën en de daarbij behorende afdracht.
2. Bedrijven verstrekken de Stichting Reprorecht enkele parameters (aard bedrijf, aantal werknemers, aantal kopieerapparaten) op grond waarvan de Stichting Reprorecht via een vaste rekenregel de hoogte van de vergoeding vaststelt.
3. Bedrijven geven het aantal gemaakte reprorechtplichtige kopieën door op basis van een eigen handmatige of semi-geautomatiseerde administratie, op basis hiervan wordt de vergoeding bepaald.
4. Bedrijven geven het aantal gemaakte reprorechtplichtige kopieën door op basis van een eigen volledig geautomatiseerde administratie, op basis hiervan wordt de vergoeding bepaald.

Een vijfde methode is ook ter sprake gekomen: een heffing op het papierverbruik van bedrijven. Deze variant is louter theoretisch, aangezien een dergelijke regeling bij het opstellen van de wetgeving reeds is uitgesloten.

Eveneens louter theoretisch is nog een zesde variant ter sprake geweest: alle kopieën worden dubbel gemaakt en het tweede exemplaar wordt bewaard, waarna op basis van de verzamelde tweede exemplaren (al dan niet steekproefsgewijs) door de Stichting Reprorecht bepaald kan worden welk deel reprorechtplichtig is. Op grond van de belasting van het milieu en te verwachten logistieke problemen is deze variant niet verder uitgewerkt.

3.2 Onderzoek bij bedrijven

Om na te gaan welke methoden in de praktijk gehanteerd zouden kunnen worden is een 'quick scan' gehouden bij in totaal 14 bedrijven. Deze bedrijven zijn afkomstig uit de sectoren die in het vorige hoofdstuk reeds genoemd werden als de plekken waar naar verwachting relatief veel reprorechtplichtig gekopieerd wordt. De eerste selectie van bedrijven heeft plaatsgevonden via enerzijds tips van brancheverenigingen en anderzijds een willekeurige keuze uit bedrijvenregisters. Op grond hiervan zijn 40 bedrijven aangeschreven met een aanbevelingsbrief van het Ministerie van Justitie. Een telefonische benadering van deze 40 bedrijven leverde in eerste instantie weinig resultaat op. Het verkrijgen van medewerking van bedrijven aan het onderzoek verliep zeer moeizaam. Het onderwerp reprorecht leefde onvoldoende bij de bedrijven. Men meende regelmatig (soms terecht, soms onterecht) zelf niets met het wetsvoorstel van doen te hebben aangezien men maar bescheiden (reprorechtplichtig) kopieert. Ook werd soms afgezien van een interviewafpraak omdat men aangaf hier geen tijd voor te hebben of omdat men het onderwerp niet interessant vond. Het feit dat de afspraken onder grote tijdsdruk plaats dienden te vinden speelde soms ook een rol bij de weigeringen. De bedrijven die wel mee wilden werken zijn vervolgens aangevuld met gericht benaderde grote bedrijven. De ervaring in deze fase van het onderzoek was dat grotere bedrijven eerder bereid waren mee te werken aan het onderzoek. Uiteindelijk zijn 14 bedrijven bereid gevonden mee te werken aan het onderzoek. Het gaat concreet om de volgende bedrijven:

Tabel 3.1 Deelnemers quick scan

Bedrijf	Sector
ADP Nederland	ICT
B&A Groep	Beleidsonderzoek en -advies
Baan	ICT
Barents en Krans	Advocatuur
IBZH	Ingenieursbureau
ING Groep	Banken en verzekeringen
Introgene	Biotechnologie
KPN*	Telecommunicatie
Mitopics	ICT
Orde van advocaten	Brancheorganisatie advocatuur
Organon	Farmacie
Research voor Beleid*	Beleids- en marktonderzoek
Shell Research and Technology	Chemie
Van Lanschot Bankiers	Banken

* Van KPN en Research voor Beleid zijn de gegevens op het moment van schrijven nog niet beschikbaar. Bij KPN heeft dit te maken met de vele schijven waarover het verkrijgen van zowel toestemming als informatie loopt, dit lijkt nu afdoende in gang gezet en zal binnen afzienbare tijd resultaten opleveren. Bij Research voor Beleid is de definitieve afspraak door ziekte en daarop volgende werkdruk enige malen uitgesteld en zal deze maandag 19 juni plaatsvinden.

De in de tabel vermelde bedrijven zijn bezocht waarbij een interview is afgenomen met de office manager, het hoofd facilitaire zaken of de controller, al naar gelang de functie van degene die op de hoogte is van en zeggenschap heeft over het kopiëren binnen het bedrijf. In dit interview is de kopieersituatie binnen het bedrijf besproken en zijn de mogelijke methoden voor het verzamelen van informatie voor de vaststelling van de reprorecht-afdracht voorgelegd.

De methoden zijn door de respondenten beoordeeld op een aantal criteria:

- uitvoerbaarheid
- handhaafbaarheid
- nauwkeurigheid
- administratieve belasting
- investeringskosten

De beoordeling heeft op een kwalitatieve wijze plaatsgevonden. In de navolgende bladzijden zal over de rode draad van de verschillende interviews gerapporteerd worden. Dit was mogelijk omdat er een duidelijke overeenkomst zit in de uitkomsten van de gesprekken met de bedrijven.

Voor bovengenoemde criteria is gekozen vanwege uiteenlopende redenen. De uitvoerbaarheid en handhaafbaarheid zijn belangrijke aandachtspunten om de op te leveren gegevens betrouwbaar te houden. Onder goede uitvoerbaarheid kan worden gedacht aan slaag- en faalfactoren, zoals onzekerheden rond de menselijke factor, zoals eerlijkheid en discipline, en organisatorische randvoorwaarden, zoals aanwezigheid van tellers in kopieermachines. Handhaafbaarheid heeft te maken met de mate waarin uitvoering van de methode dwingend kan worden opgelegd. Nauwkeurigheid is een belangrijk aandachtspunt, omdat de bedrijven worden aangeslagen op basis van verschillende variabelen. Er moet worden voorkomen dat de aanslag onterecht hoog is. De vergoeding moet op juiste gegevens gebaseerd zijn.

Hoewel nauwkeurigheid van belang kan zijn om een exacte inschatting te maken van de aanslag, kan dit juist een grote mate van administratieve belasting veroorzaken. Administratieve belasting is iets wat zoveel mogelijk moet worden voorkomen.

Een laatste criterium is de investeringskosten. Als de menselijke factor zoveel mogelijk wordt uitgesloten en het proces geautomatiseerd wordt, komen er investeringskosten om de hoek kijken.

Het is overigens niet mogelijk aan de hand van de quick scan een representatief cijfer te geven voor de administratieve belasting van het hele Nederlandse bedrijfsleven. Indicatieve cijfers kunnen op grond van dit onderzoek niet worden opgesteld. Wel geeft de quick scan een goede beeld van welke methoden in de praktijk toegepast kunnen worden en wat daarbij de voor- en nadelen zijn.

In de navolgende paragrafen zullen de reacties van de bedrijven behandeld worden op de verschillende methoden voor het verzamelen van informatie over het reprorechtplichtig fotokopiëren

3.3 Methode 1: doorgeven aantal fotokopieën

In het wetsvoorstel staat dat bedrijven verplicht zijn om het totaal aantal fotokopieën door te geven. Vervolgens kan de Stichting Reprorecht voor het bedrijf een percentage van reprorechtplichtige kopieën vaststellen. Aan de hand van deze cijfers en een paginaprijs kan de vergoeding worden vastgesteld

Deze methode beslaat de volgende stappen:

1. Stichting Reprorecht schrijft het bedrijf aan en verzoekt haar het totale aantal kopieën door te geven.
2. Het bedrijf gaat na hoeveel kopieën er in totaal zijn gemaakt en brengt de stichting Reprorecht hiervan op de hoogte.
3. Stichting Reprorecht berekent aan de hand van het percentage reprorechtplichtige kopieën voor de branche (dat voortvloeit uit het onderzoek dat Stichting Reprorecht en VNO/NCW momenteel uit laten voeren) de afdracht die het bedrijf in kwestie zal moeten doen.

Uitvoerbaarheid:

Bij de uitvoerbaarheid van deze methode zijn twee aspecten van belang. In de eerste plaats is dat de mate waarin bedrijven via tellerstanden op kopieermachines aantallen kunnen aanleveren. In de tweede plaats is dat het vaststellen van een herkenbaar percentage reprorechtplichtige kopieën.

Aanwezigheid tellerstanden voor kopieën

Uit het gesprek met de heer Elderhorst van de Vereniging ICT (werkzaam bij Xerox Nederland) is gebleken dat niet alle bedrijven eenvoudig het totaal aantal kopieën kunnen opleveren.

In de eerste plaats zitten niet op alle kopieermachines tellers. Dit betreft met name kleinere kopieermachines. Hierbij zitten service kosten verdisconteerd in de prijs van een toner.

In de tweede plaats komen er in toenemende mate zogeheten multifunctionals op de markt, dit zijn apparaten die een fax- en/of printfunctie met een kopiefunctie hebben geïntegreerd. Bij deze apparaten kan niet worden nagegaan in hoeverre de output prints of fotokopieën zijn.

Getracht is aan de hand van cijfers een inschatting te maken van de mate waarin de bedrijven juist daardoor niet in staat zijn om totale aantallen aan te leveren. Het aantal multifunctionals bedraagt momenteel reeds ruim 10% van het totaal aantal kopieerapparaten, waarbij de verwachting is dat dit percentage de komende jaren fors zal toenemen.

Uit de gesprekken met de 14 bezochte bedrijven is echter gebleken dat er daar geen kopieermachines zonder tellers werden gebruikt. Ook bleek er (nog) niet in grote mate van multi-functionals gebruik te worden gemaakt. Dit hoeft overigens niet te betekenen dat het probleem niet bestaat. Nagegaan zou kunnen worden in hoeverre gestimuleerd kan worden dat er geen tellerloze machines worden gemaakt.

Vaststellen herkenbaar percentage reproprechtplichtige kopieën

Een tweede belangrijke factor bij de uitvoerbaarheid van de regeling is de mogelijkheid om een percentage vast te stellen dat herkenbaar is voor de bedrijven. Bedrijven vinden het belangrijk dat het percentage herkenbaar is, al geven de meeste bedrijven aan geen idee hebben van het percentage reproprechtplichtige kopieën, getuige een uitspraak: "Het kan nooit meer dan 10% zijn". De genoemde herkenbaarheid lijkt in dit kader meer te maken te hebben met de hoogte van het bedrag dat men bereid is te betalen.

De respondenten plaatsen wel hun vraagtekens bij het tot stand komen van een dergelijk percentage. Hierbij wijzen ze enerzijds op verschillen tussen bedrijven in branches en anderzijds op verschillen binnen grote concerns.

Men heeft geen idee welke financiële consequenties de nieuwe regeling heeft, aangezien men niet bewust is van het eigen kopieergedrag. Men is bang dat er te hoge aanslagen uit rollen omdat er "appels met peren worden vergeleken". Met name in de ICT branche bestaat een grote diversiteit aan bedrijvigheid. Er zou bij het vaststellen van het percentage rekening moeten worden gehouden met vergelijkbaarheid van bedrijven binnen een sector.

Een ICT bedrijf (500 werknemers), met als hoofdactiviteit het verwerken van salarissen, verwacht dat het heel moeilijk is om een percentage vast te stellen dat voor alle ondernemingen in de branche van toepassing is. Intern worden door drie personen allerlei informatiebronnen gescand op ontwikkelingen die gevolgen hebben voor het product dat men aanbiedt. Hierbij gaat het met name om sociaal-fiscale wetgeving, ontwikkelingen op het gebied van ICT en HRM. Deze informatie wordt door hen vertaald naar instructies voor de verschillende afdelingen. De informatie wordt niet onbewerkt verspreid. Men verwacht dat het eigen kopieergedrag wezenlijk anders zal zijn dan dat van kennisintensieve ICT management consultants.

Naast het probleem van de vergelijkbaarheid van bedrijven speelt bovendien het vaststellen van het juiste percentage binnen bedrijven. Dit probleem geldt met name bij grote bedrijven, met meerdere dochters met verschillende bedrijfsactiviteiten. Binnen dergelijke bedrijven zijn er naar verwachting zowel afdelingen waar veel als die waar weinig reproprechtplichtig wordt gekopieerd. Bij het vaststellen van het percentage zal hiermee rekening moeten worden gehouden.

ING Groep heeft in 1994 intern een onderzoek uitgevoerd naar de praktijk rond het reproprechtplichtig kopiëren. Onder de ING Groep vallen zowel banken, zoals Postbank en ING bank, en verzekeraars, zoals Nationale Nederlanden. Het heeft meer dan een half jaar gekost om de een verantwoorde methode te bedenken en uit te voeren, aan de hand waarvan reële cijfers kunnen worden achterhaald. Intern was men verrast door het lage aantal reproprechtplichtige kopieën -naar verluidt 1%- en men vraagt zich af hoe een externe partij een dergelijk percentage kan vaststellen.

Een belangrijke randvoorwaarde voor de uitvoerbaarheid van deze regeling is dat er een transparante methodiek voor de vaststelling van het percentage reproprechtplichtige kopieën wordt gevonden. Een enkele respondent gaf aan dat het percen-

tage door de branche organisatie moet worden geaccepteerd, zodat de legitimiteit en herkenbaarheid daardoor voor de bedrijven toeneemt.

Handhaafbaarheid:

Veel bedrijven hebben raamcontracten met de leasemaatschappij van de kopieerapparatuur en geven aan de leasemaatschappij op basis van tellerstanden maandelijks het werkelijk gemaakte aantal kopieën door, op grond waarvan de feitelijke facturering plaats vindt. Ook is het mogelijk dat de leasemaatschappij deze gegevens zelf bij het bedrijf verzamelt.

De leasemaatschappijen zijn een potentiële bron van controlegegevens. Onderzocht moet worden in hoeverre deze dekking volledig is, of de gegevens juridisch gezien raadpleegbaar zijn door de Stichting Reprerecht. Twijfelachtig is in hoeverre de lease maatschappijen bereid zijn om mee te werken aan handhaving van de regeling.

Nauwkeurigheid

Het percentage dat van toepassing zal zijn brengt een grote mate van onnauwkeurigheid met zich mee. Voor groepen van bedrijven worden percentages vastgesteld, op basis van een steekproeftrekking. Het eigen percentage kan hieronder of hierboven zitten. *"Het kan dus betekenen dat we voor de concurrent betalen."* Kortom, deze methode wordt door de bedrijven betiteld als grofmazig.

De nauwkeurigheid zal in enige mate toenemen naarmate het steekproefkader op een voor bedrijven herkenbaar niveau wordt getild. Het is de vraag of dit in alle gevallen de branche is, of dat er nog kleinere clusters van bedrijven kunnen worden gevonden. Dit speelt met name bij de ICT branche.

Naast bedrijfsactiviteiten spelen ook andere zaken een rol, zoals de manier waarop de informatievoorziening wordt georganiseerd. Een van de relevante aspecten hierbij is digitale informatie. Sommige bedrijven in een sector kunnen wat informatisering betreft een stuk verder zijn dan anderen. Verwacht wordt dat de digitalisering sterk toeneemt, en dat daarmee een verschuiving op treedt in het kopieergedrag. Dit wordt door een groot aantal respondenten aangegeven. Sommigen concluderen daarmee dan ook dat de regelgeving achterloopt op de maatschappelijke ontwikkelingen en dat *"het wetsvoorstel mosterd na de maaltijd is"*. Anderen willen minder ver gaan in hun conclusies en stellen dat het percentage reproprechtplichtige kopieën regelmatig moet worden herijkt, onder andere om veranderingen in het kopieergedrag door de digitale ontwikkelingen te kunnen constateren.

Sommige bedrijven hebben zelf een grote bibliotheek, met allerlei tijdschriften en boeken, waaruit gekopieerd kan worden. Andere bedrijven betrekken soms kopieën van artikelen uit bibliotheken. Voor twee van de geïnterviewde bedrijven worden vaak artikelen gekopieerd door bibliotheken van universiteiten. Hierover wordt al een vergoeding betaald.

Hierdoor kan het feitelijke aantal reproprechtplichtige kopieën afwijken van het vastgestelde percentage.

Shell heeft een paar jaar geleden van een groot aantal minder gelezen wetenschappelijke tijdschriften het abonnement opgezegd. Als medewerkers toch aan een artikel uit die tijdschriften willen komen kan men dat via de bibliotheek van de TU regelen. Over deze artikelen wordt reeds reprerecht betaald.

Een ander punt dat meespeelt in de nauwkeurigheid van de methode is het bestaan van raamcontracten met de leasemaatschappij. Sommige bedrijven worden niet gefactureerd op basis van het feitelijk aantal kopieën, maar op basis van gemaakte afspraken met de leveranciers over verwachte aantallen. Hierin kan een aanvullende onnauwkeurigheid schuilen.

Een andere onnauwkeurigheid is gelegen in de genoemde toename van de multi-functionals, waardoor het onderscheid tussen kopieën en prints of faxen niet goed te maken valt.

Zoals vermeld ligt volgens de bedrijven de grootste onnauwkeurigheid bij deze methode in de vaststelling van het percentage reprerechtplichtige kopieën per sector.

Administratieve belasting

Door de meeste respondenten is aangegeven dat deze methode weinig tijd gaat kosten. De meeste bedrijven kunnen zonder al te veel moeite aangeven hoeveel kopieën er zijn gemaakt, aangezien de meeste kopieermachines zijn voorzien van tellerstanden.

Een enkel bedrijf houdt met spread sheets bij hoeveel kopieën er maandelijks worden gemaakt. Met een simpele druk op de knop rolt het aantal kopieën op jaar basis er dan uit.

In de praktijk van de interviews haalden de meeste bedrijven een contract met de leasemaatschappij te voorschijn waarop te zien was hoeveel kopieën er zijn gemaakt.

Grote ondernemingen met veel vestigingen in het land, of met meerdere business units of dochters, hebben moeite om in korte tijd het aantal kopieën te verzamelen. Vaak vindt de inkoop decentraal plaats en is er geen centraal punt waar de informatie beschikbaar is. Voor het periodiek aanleveren van deze gegevens moeten nieuwe administratieve procedures worden bedacht en ingevoerd.

Om een indruk te geven hoeveel kopieën bij benadering op jaarbasis worden gemaakt, wordt hieronder een overzicht gegeven van de door ons bezochte bedrijven.

Hierbij is een overzicht gegeven van het totaal aantal kopieën, het aantal medewerkers en het aantal kopieën per medewerker. De cijfers zijn puur indicatief.

Bedrijf	Aantal medewerkers	Aantal kopieën per jaar (X miljoen)	Aantal kopieën per medewerker (X duizend)
Advocaten	150	1,7	11
Advocaten	40	1,7	42,5
Bank	30.000	150 *	5
Bank	1.600	16	10
Biotechnologie	140	-	-
Chemie	1.100	7,2	6,5
Farmacie	2.000	14,3	7
ICT	500	2,2	4,4
ICT	900	4,5	5
ICT	15	0,06	4
Ingenieurs	100	0,25	2,5
Onderzoek en Advies	120	2,6	21
Onderzoek	150	1,5	10
Telecom	-	-	-

* betreft cijfers uit 1994

Hieruit blijkt dat de cijfers per medewerker aanzienlijk verschillen, zowel tussen branches, als binnen branches.

De verwachte tijd die gemoeid is met de beschreven drie stappen wordt door de meeste respondenten ingeschat op een kwartier tot een half uur. Het gaat in de meeste gevallen om het plegen van een telefoontje, het uit de kast halen van een map of een druk op de knop van de computer. Voor kleine en middelgrote bedrijven kan hierbij uitgegaan worden van een administratieve belasting van een half uur tot een uur⁴. Voor grotere bedrijven met meerdere vestigingen kan deze belasting wat hoger uitvallen.

Ter illustratie hiervan een inschatting die door de KPN voor ons is gemaakt:

⁴ Uitgaande van een hiervoor doorgaans gehanteerd normbedrag van f66,- per uur kan de administratieve belasting voor middelgrote bedrijven vastgesteld worden op f33,00.

"Product centrale repro

Met betrekking tot kopieën die op centrale productie eenheden worden afgenomen zijn maandelijks gegevens beschikbaar (te maken).

Tijdsbeslag rapportage is ± 5 uur.

Product decentraal verhuur machines

Kwartaalgegevens zijn achteraf (1 kwartaal) aanwezig indien kant (KPN) bij basis dienstverlening machines de tellerstand doorgeeft naar leveranciers.

Bij full-service machines worden de tellerstand opgenomen door Mailprofs.

Deze rapportage is maximaal per kwartaal te maken en is tevens tijdrovender ± 8 uur.

Indien bovenstaande een standaard uitvraag zou worden zal eenmalig extra 16 uur nodig zijn.

Financiële consequenties:

uren x f 150,- per uur

Om de administratieve belasting verder omlaag te brengen kan worden overwogen om het aantal kopieën centraal op te vragen bij de lease maatschappijen. Deze fungeren dan als een clearing. Dit kan ook voor de Stichting Reprorecht een efficiencywinst betekenen.

Verschillende respondenten hebben aangegeven dat men dit wel een interessant idee vindt. Wel vindt men het belangrijk dat bedrijven eerst toestemming moeten geven aan de leasemaatschappij en dat men zelf kan controleren, welk aantal kopieën is doorgegeven.

Maar niet iedereen vindt dit belangrijk. Als het gaat om een eenmalige en marginale inspanning, doet men het liever zelf.

Uit het gesprek met de heer Elderhorst van de Vereniging ICT is gebleken dat leasemaatschappijen hier waarschijnlijk terughoudend over zijn, met name omdat bedrijven recht hebben op geheimhouding. Dit aspect is verder niet onderzocht.

Investeringskosten

In principe zijn voor deze methode geen investeringskosten nodig.

De enige investeringskosten waaraan gedacht zou kunnen worden is het op poten zetten van een nieuw werkproces binnen grote bedrijven om gegevens boven tafel te krijgen of het investeren in kopieermachines met een teller.

Er zullen dan bijvoorbeeld zowel tellers in de kleine kopieerapparaten als tellers in de multifunctionals ingebouwd moeten worden. Minimale kosten van het inbouwen van tellers liggen (per apparaat) volgens Xerox tussen de f 500,- en f 1000,-.

3.4 Methode 2: doorgeven aantal werknemers

In de vorige paragraaf is aangegeven dat niet alle bedrijven in staat zijn om het totale aantal kopieën aan te leveren, bijvoorbeeld door gebruik van de multifunctionals. Nagegaan is in hoeverre bedrijven dan andere variabelen kunnen aanleveren waaraan het kopieergedrag kan worden gerelateerd. Hiervoor is het wel nodig een verband vast te stellen tussen de variabelen en het aantal gemaakte (reprorecht-plichtige) kopieën.

Het doorgeven van het aantal werknemers, de branche waar de organisatie actief in is en bijvoorbeeld het aantal beschikbare kopieerapparaten, zal de Stichting Reprerecht de mogelijkheid kunnen geven tot een schatting te komen van het aantal reprerechtplichtige kopieën in het bedrijf in kwestie. Deze methode wordt reeds in bij het onderwijs toegepast. Hiervoor is onderzoek verricht naar de totale hoeveelheden kopieën en het aandeel van reprerechtplichtige kopieën bij steekproeven van scholen. Op basis hiervan zijn rekenregels gemaakt, waarmee door invulling van enkele parameters per school het aan reprerecht verschuldigde bedrag uit kan worden gerekend.

Deze methode kent de volgende stappen:

1. Stichting Reprerecht schrijft de bedrijven aan en verzoekt hen het aantal werknemers en het aantal kopieerapparaten door te geven.
2. Het bedrijf geeft het aantal medewerkers en kopieerapparaten aan.
3. Stichting Reprerecht hanteert een formule die leidt tot het aantal reprerechtplichtige kopieën dat gemaakt wordt. Op basis van deze informatie kan de stichting Reprerecht de afdracht van het bedrijf vaststellen.

Uitvoerbaarheid

De uitvoerbaarheid van deze methode hangt samen met twee belangrijke zaken. De vaststelling van een herkenbaar percentage reprerechtplichtige kopieën en de vraag of er een correlatie bestaat tussen het aantal medewerkers en het aantal kopieën.

Door verschillende respondenten wordt aangegeven dat niet zozeer het aantal werknemers, maar met name de aard van de werkzaamheden bepalend is voor het kopieergedrag. Men betwijfelt of er een correlatie bestaat. Als die bestaat zal er eerst een verbijzondering moeten plaats vinden tussen kennismedewerkers en productiemedewerkers.

Daarnaast speelt mee hoe het begrip medewerkers wordt gedefinieerd en in hoeverre het personeelsbestand aan grote veranderingen onderhevig is. Indien van dit laatste sprake is zal dit voornamelijk plaatsvinden bij snel groeiende bedrijven of bedrijven die afhankelijk zijn van seizoensinvloeden.

Bij de definitie kwestie spelen zaken als onderscheid tussen verschillende soorten medewerkers, zoals part timers, gedetacheerden, inhuur krachten enzovoorts.

Wat het veranderend personeelsbestand betreft, dit zal er vooral sprake zijn bij snel groeiende bedrijven.

Handhaafbaarheid

Ook voor deze gegevens zijn er verschillende bronnen waar het aantal werknemers gecontroleerd kan worden. Het meest voor de hand liggend is het handelsregister van de Kamers van Koophandel. De cijfers van het aantal werknemers is daarin echter niet altijd actueel.

Een andere bron is registraties van de bedrijfsverenigingen. Maar waarschijnlijk zijn deze gegevens minder makkelijk toegankelijk omdat in de sociale wetgeving doelbinding een belangrijke belemmering voor gegevensuitwisseling is.

Indien er een onderverdeling wordt gemaakt tussen de werknemers, wordt het moeilijker om de gegevens bij externe bronnen te toetsen.

Nauwkeurigheid

Evenals de vorige methode is dit een onnauwkeurige methode, gezien het gebruik van een percentage reproprechtplichtige kopieën, met dit verschil dat de methode nog minder nauwkeurig gevonden wordt omdat er gewerkt wordt met variabelen die verder van het kopiëren af staan.

Administratieve belasting

De informatie die doorgegeven dient te worden is te allen tijde bekend.

De meeste personen kunnen eenvoudige een goede inschatting maken van het aantal werkzame personen en kopieerapparaten, anders dan het aantal kopieën op jaarbasis.

Bij deze methode zullen de administratieve kosten voor het bedrijfsleven derhalve minimaal, zo niet te verwaarlozen, zijn.

De verwachte tijd die gemoeid is met de beschreven drie stappen wordt door de meeste respondenten ingeschat op vijf minuten. Het is met een telefoontje naar personeelszaken of per direct beschikbaar. Omdat er toch nog even een formulier of iets dergelijks zal moeten worden ingevuld, rekenen we gemakshalve toch een kwartier⁵.

Om de administratieve belasting te minimaliseren, kan overwogen worden om bedrijven al een aanslag te sturen met daarop voorgedrukt het bedrag dat in rekening wordt gebracht, op basis van het bekend aantal medewerkers.

Investeringskosten

Aan deze methode zitten geen investeringskosten vast.

3.5 Doorgeven aantal reproprechtplichtige kopieën

De wet geeft Stichting Reprerecht de bevoegdheid om een percentage vast te stellen voor een groep van bedrijven, bijvoorbeeld een branche.

Als bedrijven dit percentage niet accepteren, moeten volgens de wet de Stichting Reprerecht en het kopiërende bedrijf in onderling overleg komen tot een oplossing. Bedrijven kunnen dan vrijwillig het aantal daadwerkelijk gemaakte reproprechtplichtige kopieën doorgeven. Aangezien dit geen wettelijke verplichting is kan hierbij de vraag gesteld worden of de kosten van deze registratiemethode derhalve voor rekening van het bedrijfsleven mogen komen.

Hierbij kunnen 3 technieken worden onderscheiden:

- Handmatig
- Semi-automatisch
- Automatisch

We beschrijven de handmatige en semi-automatische technieken onder een noemer, omdat bij beiden de kopiërende persoon het onderscheid tussen repro-

⁵ Uitgaande van het eerder genoemde normbedrag van f 66,- per uur kan de administratieve belasting voor middelgrote bedrijven hiermee vastgesteld worden op f 16,50.

rechtplichtige en andere kopieën moet maken. De automatische techniek wordt als aparte methode beschreven, omdat hierbij de apparatuur dit verzorgt.

3.6 Methode 3: handmatig of semi-automatisch bijhouden reprerechtplichtige kopieën

Deze wijze van registratie van reprerechtplichtige kopieën veronderstelt dat alle werknemers in staat zijn het onderscheid tussen een reprerechtplichtige kopie en een niet-reprerechtplichtige kopie te kunnen maken en naar eer en geweten registratie zullen toepassen.

Voor deze methode dienen de volgende stappen te worden gezet.

1. Elk kopieerapparaat, waar reprerechtplichtige kopieën worden gemaakt, dient te worden voorzien van:
 - A) een formulier waarop werknemers aan reprerechtplichtige kopieën moeten aangeven;
 - of:
 - B) van een knop en een extra teller, waarmee reprerechtplichtige kopieën worden geregistreerd
2. Medewerkers moeten geïnformeerd worden over het onderscheid tussen een reprerechtplichtige kopie en een niet-reprerechtplichtige kopie
3. Medewerkers registreren het aantal reprerechtplichtige kopieën dat gemaakt wordt, waarbij aangegeven moet worden hoeveel reprerechtplichtige pagina's hoe vaak gekopieerd zijn.
4. Periodiek wordt geturfd of de tellerstand opgenomen, hoeveel reprerechtplichtige kopieën zijn gemaakt
5. Het totaal aan gemaakte reprerechtplichtige kopieën wordt doorgegeven aan de stichting Reprerecht.

Uitvoerbaarheid

Bij de uitvoerbaarheid van de regeling is nagegaan in welke mate de bedrijven bereid zijn tijd te steken in het bijhouden van een extra, eigen registratie, de mogelijkheid om onderscheid te maken tussen reprerechtplichtige en niet-reprerechtplichtige kopieën, en de kwetsbaarheid door de menselijke factor.

"Het bijhouden van het aantal reprerechtplichtige kopieën is een belachelijke methode. Je krijgt medewerkers niet zo gek, omdat een kopietje altijd snel gemaakt moet worden. Extra handelingen zullen onder tijdsdruk snel worden overgeslagen. Deze methode is erg foutgevoelig."

26

"Hoe minder werk, hoe liever". Alle bedrijven willen het liefst een methode waarbij men niet veel tijd in hoeft te stoppen in de uitvoering van een regeling die toch wordt gezien als oninteressant. Een enkeling noemt de regeling zelfs *"administratief geneuzel in de marge"*.

Daarom heeft men liever een grofmazige methode, waar men weinig tijd mee kwijt is, dan een intensieve fijnmazige methode. Men benut de tijd die men kwijt is met randverschijnselen liever met *"zaken waarmee geld verdiend kan worden"*.

Een tweede belangrijk aspect in de uitvoerbaarheid van deze methode is het onderscheid tussen reprerechtplichtige en niet-reprerechtplichtige kopieën. In het algemeen kan worden gezegd dat alle kopieën die van boeken en tijdschriften en dagbladen worden gemaakt onder de regeling vallen. Maar er zijn natuurlijk uitzonderingen die de regeling moeilijk uitvoerbaar maken (zie ook hoofdstuk 2). Tijdens de gesprekken is een aantal zaken naar voren gekomen, zoals:

- knipselkranten;
- kopieën voor gerechtelijke procedures;
- artikelen die direct na gebruik worden weggegooid;

Naast de vraag wat er gekopieerd wordt, is ook relevant waarvoor het gebruikt wordt. Voor studiedoeleinden is geen vergoeding nodig en voor dossiervorming weer wel. Er tussen zit een grijs gebied, waar over veel gediscussieerd kan worden. Het blijft onduidelijk in hoeverre men auteursrecht deskundige moet zijn en in hoeverre men daarvoor gedetailleerd moet worden geïnstrueerd. Naast de kennis functie heeft de voorlichting overigens ook een bewustwordingsfunctie. De meeste respondenten geven aan het onderscheid tussen wel en niet reprerechtplichtige kopieën niet altijd te kunnen maken.

Een laatste belangrijk aandachtspunt is de menselijke factor in de uitvoering van deze methode. Deze methode vraagt om een grote mate van discipline. Deze discipline is naar verwachting geringer als er verschillende personen snel tussendoor moeten kopiëren, dan wanneer één persoon als taak heeft om structureel het aantal kopieën bij te houden, bijvoorbeeld secretariaat of bibliothecaris. Zelfs in de advocatuur, die leeft van nauwkeurigheid, wordt verwacht dat de discipline een belangrijke faalfactor is.

Uit de gesprekken is niet gebleken dat er grote hoeveelheden reprerechtplichtig materiaal worden gekopieerd met de grote kopieermachines op de reproafdeling. De meeste reprerechtplichtige kopieën worden volgens de respondenten gemaakt bij bibliotheken en, zeker als er tijdschriften door het bedrijf circuleren, door de werknemers zelf op de afdeling.

Naast de discipline speelt het eigenbelang een rol bij het goed bijhouden van de registratie. Door de meeste respondenten is aangegeven dat de men de regeling reëel vindt, maar aan de andere kant mag het niet te veel gaan kosten. Men heeft er bij deze methode dus belang bij om het aantal zo laag mogelijk te houden. Dit kan eenvoudig gemanipuleerd worden door bewust te vergeten te turven of om de knop om te zetten.

"Ik weet zeker dat niet alle bedrijven dit eerlijk zullen invullen, dus waarom zou ik dit doen? Deze methode is volstrekt onbetrouwbaar, dus niet aan beginnen."

Door iedereen wordt aangegeven dat het correct bijhouden bewust of onbewust zal worden vergeten en dat daardoor de uitvoerbaarheid van de regeling gering is.

Voor de semi-automatische variant geldt dat deze door de meeste respondenten als minder goed uitvoerbaar wordt ervaren, als de knop niet bewust hoeft te worden omgezet.

Deze variant is alleen interessant als er louter kopieën kunnen worden gemaakt als per kopieergang de machine opnieuw wordt ingesteld. Hiermee moet worden voorkomen dat de instelling verkeerd staat ingesteld als er grote hoeveelheden niet-reprorechtelijke kopieën worden gemaakt.

In het Informatiecentrum van Organon wordt bijgehouden hoeveel er uit artikelen wordt gekopieerd. Hier staan rond de 500 meest gelezen tijdschriften. Daarnaast circuleren er nog circa 1000 door het bedrijf. Als een medewerker een interessant artikel vindt kan men het InfoCentre om een kopie vragen, maar hij kan zelf ook snel een kopie maken. Hoeveel kopieën er zo gemaakt worden is onbekend. Het voorzichtige vermoeden bestaat dat dit aantal wel eens groter kan zijn dan het aantal kopieën in het InfoCentre.

Bij deze methode bestond bij de bedrijven vrij weinig bereidheid hier aan mee te werken.

Nauwkeurigheid

Als bedrijven het aantal reprorechtelijke kopieën zelf gaan registreren levert dit wel een preciezer aantal op dan een methode waarbij een branchepercentage wordt aangeplakt tegen een totaal aantal kopieën. Wel moet rekening worden gehouden met een foutenmarge als gevolg van het bewust en onbewust vergeten van het registreren van de reprorechtelijke kopieën. Deze marge wordt door een enkeling op 25% geschat.

De nauwkeurigheid kan worden vergroot als er een effectief handhavingsapparaat is, maar bij de behandeling van het vorige wetsvoorstel is er juist van af gezien om dit te zwaar op te tuigen. Daarom zal de nauwkeurigheid van deze regeling ook gering zijn.

"De kopieermachines staan her en der door het bedrijf. Bij hoge werkdruk zal de discipline om dit bij te houden snel verminderen. Realistischer is het om met een aantal mensen een inschatting te maken van het aantal kopieën dat reprorechtelijk is."

Handhaafbaarheid

Deze methode is veel moeilijker handhaafbaar dan de vorige twee methoden. In de eerste plaats moeten bedrijven kengetallen aanleveren, die niet in externe bronnen getoetst kunnen worden. Bij handhaving zou het dus moeten gaan om een uitleg van de betrokken kopieerder en eventueel een steekproefgewijze controle bij een of meerdere kopieermachines bij de betrokken kopieerder. Dit is voor zowel de controleur als de kopieerder een veel belastender vorm van handhaving. Bovendien is al aangegeven dat de handhaving niet te zwaar moet worden opgetuigd.

Administratieve belasting:

Deze methode is het meest intensief. Men vindt het heel moeilijk om een goede inschatting te maken van de kosten die gemoeid zijn met de methode. Een belangrijk onderdeel van deze methode is de voorlichting aan de medewerkers. Gebleken is dat reprorechtelijke kopieën op een meerdere machines worden

gemaakt door diverse medewerkers. Dit betekent dat een groot aantal medewerkers geïnstrueerd moet te worden.

Ook hoeven niet alle werknemers te worden geïnstrueerd omdat productiemedewerkers bijvoorbeeld, hiermee niet van doen hebben.

Het is dus moeilijk in het algemeen te stellen wie er precies geïnstrueerd moeten worden, en op welk detailniveau.

Indien een bondige instructie voorhanden is, wordt door de bedrijven gerekend op een half uur tijdsbesteding aan de instructie per medewerker. Afhankelijk van het aantal medewerkers dat geïnstrueerd wordt, varieert derhalve de administratieve belasting.

Het feitelijke registreren hoeft niet veel extra tijd te gaan kosten, aangezien men vaak even moet wachten tot de kopieën klaar zijn. In de tussentijd zou het formulier kunnen worden ingevuld.

In het geval van het omzetten van de knop vooraf zou het per kopieergang gaan om een aantal seconden. Deze tijdsinspanning kan worden verwaarloosd.

Het periodiek verzamelen van de formulieren, het turven en het maken van totaal tellingen brengt wel weer de nodige administratieve belasting met zich mee. Deze inspanning hangt sterk af van het aantal kopieermachines.

De administratieve belasting neemt af als het registreren van de gegevens niet structureel maar eenmalig gebeurt, bijvoorbeeld een steekproef over een periode van een maand lang.

Hieronder een tweetal inschattingen van de administratieve belasting, indien het bijhouden een jaar lang structureel gebeurt.

Een ICT bedrijf, waar 3 personen de meeste reprerechtplichtige kopieën maken, schat in dat men met deze methode 1 dag per maand kwijt is. Dit betekent op jaarbasis een bedrag van f6336,-.

Een bank, met meerdere vestigingen en meer dan 100 kopieer machines, waar medewerkers een kopieeropdracht kunnen geven aan de bibliotheek en zelf uit roulerende tijdschriften en kranten kunnen kopiëren, schat in dat deze methode 0,2 formatieplaats in beslag neemt. Dit zou op jaarbasis een bedrag van f26.000 inhouden.

Investeringskosten

Met het registreren van de gemaakte reprerechtplichtige kopieën aan de hand van lijsten, hoeven geen specifieke investeringskosten te worden gemaakt. Anders is het wanneer er een speciale knop op de kopieermachines komt te zitten om een aparte teller te laten lopen voor deze kopieën.

Volgens de vereniging ICT is het inbouwen van tellers voor het merendeel van de grotere apparaten (>40 afdrucken per minuut) niet noodzakelijk. Op de meeste apparaten is additionele software beschikbaar t.b.v. interne doorbelasting. Onder invoering van een nummer (reprerecht) kunnen de reprerechtplichtige afdrucken geregistreerd worden. In waarschijnlijk meer dan 60% van de gevallen is deze functie mogelijk. Bij de overige grotere apparaten is activering ook mogelijk, zij het dat hier f200/500 installatiekosten mee gemoeid zijn. Indien aanpassingen op de werkplek moeten geschieden, lopen deze kosten op tot rond de f 1.000,- per kopieerapparaat.

3.7 Methode 4: Herkenning door het apparaat

Het automatisch bijhouden van het aantal gemaakte reprorechtelijke kopieën kan alleen geschieden indien er in de bedrijven sprake is van kopieerapparatuur dat in staat is het onderscheid te maken tussen een reprorechtelijke kopie en een niet-reprorechtelijke kopie.

Dit zou kunnen aan de hand van glyphs, een techniek die in toenemende mate in digitale informatie zal worden gehanteerd. De glyph is een voor het oog vrijwel onzichtbaar merkteken in een publicatie.

Het protocol bij deze wijze van registratie kent de volgende onderdelen:

- 1) Het vervangen van alle kopieerapparaten in het bedrijf door kopieerapparatuur dat reprorechtelijke kopieën kan herkennen en kan tellen.
- 2) Het aan de stichting reprorecht doorgeven van het aantal reprorechtelijke kopieën (en het bewijs hiervan) dat op jaarbasis door de apparatuur is herkend.

Uitvoerbaarheid

De meeste respondenten zouden het een goede uitvinding vinden als er een apparaat wordt ontwikkeld dat in staat is reprorechtelijke kopieën automatisch te herkennen. Omdat de onzekere factor van de mens dan wordt weggelaten. Aan de andere kant vinden ze dat dit voor hen geen extra kosten met zich mag meebrengen.

Er is echter volgens de bedrijven sprake van een aantal zaken die een goede uitvoerbaarheid van deze methode in de weg staat. Dit zijn onder andere de ontwikkeling van dergelijke apparatuur, de medewerking van de uitgeverijen, het detailniveau van de beschikbare informatie, het onvermogen om te bepalen waarvoor de kopie wordt gebruikt en de investeringskosten.

Ten aanzien van de ontwikkeling van dergelijke systemen is het de vraag of deze geschikt zullen worden gemaakt voor alle bestaande kopieermachines. Zo niet dan zou er sprake zijn van een grote kapitaalvernietiging.

Volgens de vereniging ICT is deze methode nauwelijks opportuun, omdat dit alleen relevant kan zijn voor grotere productiesystemen die m.u.v. het reguliere onderwijs (readers) nauwelijks voor reproductie van auteursrechtelijk beschouwd werk gebruikt worden.

30 | Een voorwaarde bij deze werkwijze is dat alle reprorechtelijke uitgaven worden voorzien van een 'glyph' die door de apparatuur herkend kan worden. Daarbij moet rekening gehouden worden met door een het kopieën van door een bedrijf van zelf gemaakte documenten, die allen voor anderen reprorechtelijk.

Het is de vraag of alle uitgeverijen hun niet digitale auteursrechtelijk beschermde werken willen voorzien van dergelijke glyphs, waarvoor een grootscheepse vervanging noodzakelijk zou zijn.

Bij de meeste bedrijven is men naast enthousiast ook terughoudend over deze apparatuur. Men is bang dat 'big brother' toestanden gaan optreden, waarbij derden zicht krijgen op de aard van de kopieën die gemaakt worden. Hiermee wordt geraakt aan een gevoelig thema: bedrijfsgeheimen. Bedrijven zijn wel bereid inzicht te geven in de hoeveelheid kopieën die er gemaakt worden, maar niet in de

aard van de kopie. Een belangrijke voorwaarde voor toepassing van deze methode is dat de aard van het origineel niet herleidbaar.

Een laatste aandachtspunt is het feit dat de apparatuur wel kan vaststellen of uit een auteursrechtelijk werkt wordt gekopieerd, maar niet waarvoor het wordt gebruikt. Met name in de advocatuur is een dergelijke methode, indien de geuite veronderstelling dat de kopieën voor gerechtelijke procedures niet reproprecht-plichtig zijn juist is, niet toepasbaar omdat dan veel kopieën onterecht zouden worden belast.

Nauwkeurigheid

Deze methode wordt van alle methode als de meest nauwkeurige betiteld, aangezien automatisch wordt geregistreerd welk aantal reproprechtplichtige kopieën gemaakt is. Dat de functie van de kopie (privé of werk) en de oorsprong (eigen werk of werk van anderen) niet bepaald kan worden levert een geringe mate van onnauwkeurigheid op.

Handhaafbaarheid

Op zich kan er weinig gesjoemeld worden met de registratie van deze gegevens. Alleen in het doorgeven van het aantal door het bedrijf, ligt een manipuleer mogelijkheid. Het gegeven is alleen beschikbaar bij het kopiërende bedrijf zelf, en kan nergens anders getoetst worden. Wel kan via een branche percentage en een kopieën dat bij leasemaatschappijen beschikbaar is gecontroleerd worden.

Investeringskosten

"Technische oplossingen mogen niet leiden tot extra investeringen".

Precieze kosten die met de glyphs leesapparatuur gemoeid zijn zijn niet voorhanden. Een hele grove inschatting is, dat de leesapparatuur ca. f 10.000,- kost per apparaat. Er mag verwacht worden dat de investeringskosten van deze methode de hoogste is en dat dit voor de meeste bedrijven niet rendabel is. Bovendien, om de methode nauwkeurig te houden zouden op alle machines waar reproprechtplichtig materiaal kan worden gekopieerd, deze techniek moeten worden ingebouwd of vervangen worden.

Maar ook al zouden de kosten iets lager zijn, de bedrijven zijn duidelijk in hun standpunt dat zij niet bereid zijn over te gaan tot dergelijke investeringen.

3.8 Rechtstreekse afspraken met uitgevers

De wet laat de mogelijkheid open dat er tussen uitgevers en bedrijven rechtstreeks en zonder tussenkomst van de incasso organisatie individuele afspraken worden gemaakt over de vergoeding. Voor de bedrijven uit het onderzoek is deze methode niet toepasbaar, aangezien er kopieën worden gemaakt van materiaal van diverse uitgevers. De uitvoering van de regeling moet volgens de bedrijven zo weinig mogelijk inspanningen met zich meebrengen en afspraken met verschillende uitgevers worden derhalve als zeer ongewenst ervaren. Door de heer Frequin van de uitgeverij VNU (tevens van VNO/NCW) is aangegeven dat deze ontwikkeling waarschijnlijk vooral rond gebruikslicenties m.b.t. elektronische producten zal

gaan spelen en incidenteel nu al speelt. Een wezenlijke invloed op de uitvoering van regelingen omtrent het reprerecht heeft dit naar zijn verwachting niet.

Overigens gaven enkele bedrijven nog aan het geen probleem te vinden als zakelijke abonnementen op tijdschriften via een 'repro-opslag' in prijs worden verhoogd, om zo tot een directe afdracht van de gelden te komen.

3.9 Overige reacties bedrijven

Door veel bedrijven werd naar voren werd gebracht is dat men verzekerd wil zijn van het feit dat de afgedragen bedragen ook op de juiste plaats terecht komen. Met het voor het bedrijfsleven gebruikelijke wantrouwen ten opzichte van controlerende instanties kwam regelmatig de vraag op *"hoeveel blijft er aan de strijkstok hangen"*? Ook vroeg men zich af of al het geld naar de uitgeverijen zou gaan, en of de andere rechthebbenden hun deel wel zouden krijgen. Deze opmerkingen zijn een indicatie dat de uiteindelijke heffing van het reprerecht met een goede informatievoorziening over de bestemming van het geld gepaard moet gaan.

Overigens werd door enkele respondenten nog een ander punt naar voren gebracht dat te maken heeft met de verdeling van de gelden door de Stichting Reprerecht. Diverse bedrijven zijn weliswaar geen uitgeverijen, maar zij produceren wel veel rapporten of brochures (vaak ook voorzien van ISBN-nummers en in ieder geval met vermelding van het copyright), waarvan zij weten dat deze regelmatig gekopieerd worden. Zij vroegen zich af of zij bij het invoeren van de nieuwe regeling eigenlijk wel zouden moeten betalen. Wellicht zou hen meer geld toekomen voor het kopiëren door derden van hun eigen werk. Deze bedrijven zijn niet als uitgevers bij de Stichting Reprerecht aangesloten en ontvangen momenteel ook geen vergoeding voor van hen gekopieerde werken. Bij een eventuele aanslag voor het betalen voor het reprerecht zouden deze bedrijven kunnen overwegen een claim in te dienen bij de Stichting Reprerecht om zelf een vergoeding te ontvangen.

4. Conclusies

4.1 Algemeen

Het fotokopiëren van documenten gebeurt in Nederland op grote schaal. Volgens een schatting van de vereniging ICT (branchevereniging van ondermeer producenten kopieerapparatuur) worden jaarlijks 26,5 miljard fotokopieën gemaakt. Hiervan neemt het bedrijfsleven er 19 miljard voor haar rekening. Hierin zit echter ook een onbekend deel kopiëren voor privé-gebruik. Niet bekend is hoe groot het aandeel onder de fotokopieën is waarover reproprecht vergoeding verschuldigd is. Schattingen van het bedrag dat het bedrijfsleven aan reproprecht vergoeding verschuldigd zou zijn, lopen uiteen van 28 tot 57 miljoen gulden per jaar. Het eerste bedrag is gebaseerd op het bedrag dat momenteel door de overheid wordt afgedragen voor het reproprechtplichtig kopiëren; het tweede bedrag is gebaseerd op een schatting van de Stichting Reproprecht, uitgaande van een bepaald percentage reproprecht-plichtige kopieën tegen een vergoeding van 10 cent per pagina.

Het onderzoek was niet gericht op de omvang van de kosten die het bedrijfsleven heeft aan de afdracht van de reproprechtvergoeding, maar op de kosten die het bedrijfsleven moet maken om de hoogte van deze vergoeding goed vast te kunnen stellen. Hierbij is uitgegaan van het 'worst case' scenario dat er geen collectieve afspraken op brancheniveau zijn gemaakt en bedrijven individueel een regeling met de Stichting Reproprecht moeten treffen.

Een eerste algemene conclusie uit het onderzoek is dat het onderwerp reproprecht-plichtig kopiëren weinig aandacht heeft in het bedrijfsleven. Dit geldt zowel voor individuele bedrijven als voor overkoepelende organisaties. Het reproprecht is geen onderwerp waar bedrijven zich druk om maken (uitgezonderd natuurlijk rechtheb-benden als uitgeverijen). Echter, eenmaal geconfronteerd met het feit dat er tot nu toe met het kopiëren regelmatig auteursrechten worden geschonden verklaart men zich doorgaans wel bereid hier voortaan voor te betalen. Men toont begrip voor de doel van de regeling, en men zal meewerken als het wettelijk geregeld wordt. Wel plaatst men grote vraagtekens bij de uitvoering van de regeling.

Overigens gaan wel veel met name kleine en middelkleine bedrijven er van uit dat men zelf dermate weinig (reproprechtplichtig) kopieert dat men meent dat inning van gelden bij het eigen bedrijf weinig op zal leveren. Voor een gedeelte van deze bedrijven speelt hierbij wellicht mee dat men zich niet realiseert hoe hoog het aantal kopieën is dat men op jaarbasis maakt.

Het beleid van de wetgever is erop gericht dat voor het innen van de voor het reproprechtplichtig kopiëren verschuldigde gelden centrale akkoorden op branche-niveau worden gesloten, vergelijkbaar met de situatie zoals die de afgelopen jaren bij de overheidsinstanties is gegroeid. Voor het geval dit niet gebeurt zullen bedrijven echter tot overeenstemming moeten komen met de Stichting Reproprecht over de hoogte van het af te dragen bedrag. Hiervoor is het nodig dat de individu-

ele bedrijven informatie doorgeven op grond waarvan dit bedrag kan worden vastgesteld.

Voor het vaststellen van de vergoeding die bedrijven moeten afdragen voor het reproductieplichtig kopiëren staat in het wetsvoorstel de volgende methode centraal:

- Bedrijven verstrekken de Stichting Reprerecht het totaal aantal kopieën dat men jaarlijks maakt, op grond van de aard van het bedrijf laat de Stichting Reprerecht hier een sectorspecifiek percentage op los om te komen tot het aantal gemaakte reproductieplichtige kopieën en de daarbij behorende afdracht.

Daarnaast zijn in het onderzoek nog drie andere methoden meegenomen, voor het geval de eerste methode niet toepasbaar blijkt.

- Bedrijven verstrekken de Stichting Reprerecht enkele parameters (aard bedrijf, aantal werknemers, aantal kopieerapparaten) op grond waarvan de Stichting Reprerecht via een vaste rekenregel de hoogte van de vergoeding vaststelt.
- Bedrijven geven het aantal gemaakte reproductieplichtige kopieën door op basis van een eigen handmatige of semi-geautomatiseerde administratie, op basis hiervan wordt de vergoeding bepaald.
- Bedrijven geven het aantal gemaakte reproductieplichtige kopieën door op basis van een eigen volledig geautomatiseerde administratie, op basis hiervan wordt de vergoeding bepaald.

4.2 Administratieve belasting bedrijfsleven

Hierboven zijn de verschillende methoden geschetst waarmee bepaald kan worden hoe hoog de afdracht van bedrijven aan de Stichting Reprerecht zou moeten zijn. Hierbij gaat het om methoden waarbij bedrijven individueel worden aangeslagen. De verschillende methoden zijn bij 14 bedrijven getoetst. Hieronder worden de verschillende methoden kort vergeleken, waarbij de beoordeling wordt weergegeven op 5 criteria met plussen en minnen.

	4.2.1.1 Methode 1 Totaal aantal kopieën	4.2.1.2 Methode 2 Aantal werknemers (+ aantal apparaten)	4.2.1.3 Methode 3 Handmatig of semi- automatisch registreren repro-kopieën	4.2.1.4 Methode 4 Automatische registratie
Uitvoerbaarheid	+	+	-	-
Nauwkeurigheid	-	--	+/-	+
Handhaafbaarheid	+	+	-	
Administratieve belasting	++	++	--	+
Investeringskosten	+	++	-	--

Van de genoemde methoden levert de toepassing van de eerste twee (het aanleveren van het totaal aantal gemaakte fotokopieën of enkele parameters door bedrijven aan de Stichting Reprerecht) het bedrijfsleven een geringe administratieve belasting op. Doorgaans is deze belasting niet meer dan een half tot een heel uur op jaarbasis. Met name door de grote bedrijven, met meerdere vestigingen of

business unitsonderdelen, wordt het centraal verzamelen van het aantal kopieën als een grotere belasting ervaren.

Alhoewel deze methoden met onzekerheden zijn omgeven geven de onderzochte bedrijven hieraan duidelijk de voorkeur. Het totaal aantal kopieën kan door de bedrijven zelf doorgaans vrij makkelijk worden opgeleverd, maar zou ook verstrekt kunnen worden door de maatschappijen waarvan de kopieerapparatuur geleased wordt.

Een probleem voor het opleveren van aantal kopieën kan echter gevormd worden door de toename van het gebruik van multifunctionele laserprinters. Deze zogenaamde multifunctionals zijn apparaten waarbij een fax- en/of printfunctie met een kopieerfunctie is geïntegreerd. Bij deze apparaten kan bij het opnemen van de tellerstanden niet worden nagegaan in hoeverre de output prints of fotokopieën zijn.

De bedrijven zijn geneigd om een fractie meer te betalen aan reproperechten (als gevolg van toepassing van een grofmazige methode), indien de administratieve belasting daarmee geminimaliseerd kan worden. Met ander woorden, men is bereid om een zekere mate van onnauwkeurigheid te accepteren, als dat betekent, dat men er verder geen omkijken naar heeft.

Uit de gesprekken met de bedrijven is gebleken de rekenmethode voor de uiteindelijke aanslag wel aannemelijk moet zijn voor de bedrijven. Met name dit laatste, komen tot een herkenbaar percentage wordt als de grootste bottleneck voor het slagen van de regeling ervaren.

Bovendien verwacht men dat door de verdergaande digitalisering het percentage reproperechtplichtige kopieën zal dalen, en dat dit percentage daarom periodiek herijkt moet worden.

Voor de bedrijfskenmerken, die als parameters voor het vaststellen van het percentage reproperechtplichtige kopieën zouden kunnen worden gebruikt, werden de volgende suggesties gegeven (naast de reeds genoemde kenmerken aantal werknemers en aantal fotokopieerapparaten):

- Aanwezigheid bibliotheek
- Aantal wetenschappelijke medewerkers

Er zou verder onderzoek gedaan kunnen worden naar geschikte parameters, omdat dit ook een methode is met een geringe administratieve belasting.

De overige methoden, die neerkomen op het zelf opzetten van een registratie van het daadwerkelijke aantal gemaakte reproperechtplichtige fotokopieën, kosten het bedrijfsleven minimaal honderden guldens aan zowel investeringen als tijdsbesteding. Door alle daaruit voortkomende rompslomp zijn de bedrijven niet genegen tot deze methoden. Het feit dat met deze methoden ook geen volstrekte nauwkeurigheid kan worden gegarandeerd maakt de toepassing ervan nog minder aantrekkelijk.

Overigens wordt door meerdere bedrijven als een gedeeltelijk alternatief voor de inning van reproperechtgelden gesuggereerd voor tijdschriften zakelijke abonnementen in te voeren, waarbij in de prijs is ingecalculeerd dat er gekopieerd wordt. Een dergelijke methode heeft, naast het ontbreken van administratieve lasten voor het

bedrijfsleven, als voordeel dat het geld direct bij de rechthebbenden terecht komt, en er hiervoor geen ingewikkelde verdeelsleutel meer nodig is.

4.3 Tot slot

De methode die in de wetgeving wordt voorgesteld heeft de voorkeur van het bedrijfsleven. Deze methode kan gebruikt worden voor individuele afspraken tussen bedrijven en de Stichting Reprorecht, maar zouden ook goed deel uit kunnen maken van afgesloten centrale akkoorden. Ook in dergelijke akkoorden zal immers een verdeelsleutel voor individuele bedrijven moeten worden opgenomen. De mate waarin de aanslag van de vergoeding zal worden geaccepteerd, zal sterk afhangen van de inzichtelijkheid en de ervaren redelijkheid van de toegepaste rekenregels, en daarmee van de resultaten van het onderzoek dat momenteel in opdracht van de Stichting Reprorecht met medewerking van VNO/NCW wordt uitgevoerd.

Bijlage 1: Respondenten

Branche organisaties

VNO-NCW	Mw. A.B. Scheltema-Beduijn Dhr. P. Janssen
MKB Nederland	Dhr. J.. Lam
FENIT (brancheorganisatie ICT)	Dhr. P van Schelven
Vereniging ICT (brancheorganisatie apparatuur)	Dhr. J. Elderhorst (Xerox)
Nefarma (brancheorganisatie farmacie)	Mw. E. 't Hoen
Orde van Advocaten	Mw. A.K. Tellegen Mw D. Ball
Vereniging Nederlandse Chemische Industrie	Mw. J. Roosen
Nederlandse Vereniging van Banken	Mw. Van der Wielen Dhr. B. van der Burg
Orde Nederlandse Raadgevende Ingenieurs	Mw. E. Bajema
Verenigde Nederlandse Uitgeverijen	Dhr. M. Frequin

Bedrijven:

ADP Nederland	Dhr. J.W. Mesman	Directiesecretaris
B&A Groep	Dhr. P. Reuvers	Hoofd Facilitaire Zaken
Baan	Dhr. F. Leeh	Facilities Manager
Barents en Krans	Mw. I.M.M. Nabben	Directeur
IBZH	Dhr. H. Schinkel	Facilitair Manager
ING Groep	Mw. M. Nubé	Juridische Zaken
Introgene	Dhr. D. van Os	Bibliothecaris
KPN	Mw. E. Zimmerman-den Dulk	Juridische Zaken
Mitopics	Mw. M. van der Nat	Juridische Adviseur
Organon	Dhr. N van Putte Dhr. H. van Grinsven	Informatiecentrum Hoofd Repro en Archief
Research voor Beleid	Mw. M. Vogelpohl	Hoofd facilitair
Shell Research	Dhr. W. Vogel	Monitoring en Assurance Centre and Technology
Van LanschotBankiers	Dhr. W. Voss	Hoofd Algemene Zaken

Overige

Ministerie van Justitie	Dhr. E. Arkenbout
Ministerie van Economische Zaken	Mw. N. Hageman
Stichting Reprorecht	Dhr. A. Beemsterboer Dhr. M. Bakker Schut